

Ioana Andreescu și Mircea Eliade

Redactor de proză, care a semnat, cât a fost angajată la Editura pentru Literatură (1958-1969) și din decembrie 1969 la Editura Eminescu, cărți ale unor scriitori ca Nicolae Velea, Nicolae Breban, Radu Petrescu, Sorin Titel, Ioana Andreescu a tipărit ea însăși o carte de proză originală, *Soare sec* (E.P.L., 1968), care avea să apară, în traducere franceză, cu titlul *Soleil aride*, la Paris, la editura Bernard Grasset, chiar în anul stabilirii ei în capitala Franței, 1972. Va mai publica, în franceză, romanul *Discours sentimental* (Ed. La Table Ronde, Paris, 1984), distins cu Prix de la Société des Gens de Lettre și comentat în mai multe publicații: *Ethos*, *Le Monde*, *Libération*, *Le Matin*, iar în România de Ruxandra Cesereanu, în *Steaua* (martie-aprilie 1991).

În Franța, însă, balanța preocupărilor sale va înclina mult spre studiile antropologice, aplicate toate asupra fenomenului românesc. Studiile făcute de ea la École des Hautes Études en Sciences Sociales (1976-1980) și doctoratul pe care l-a dat, cu teza *La Sorcellerie au vingtième siècle: pratiques magique en Petite Valachie*, cu profesorul român Paul H. Stahl, cele două cărți pe care le-a publicat, *Mourir à l'ombre des Carpathes*, în colaborare cu Mihaela Bacou (Payot, 1986), aceasta și cu o ediție italiană, *Morire all'ombra dei Carpazi* (Milan, Jaca Book, 1991) și *Où sont passés les vampires?* (Payot, 1997), reeditată în „Petite Bibliotheque Payot” (2004), un fel de „Biblioteca pentru toți” franceză, sunt expresia acestei noi orientări din demersul său științific.

Nu vom reproduce citate din presa franceză despre cărțile sale de proză și de antropologie. Voim doar să subliniem că cercetările sale asupra noilor obiceiuri la moarte și la înmormântare din anii României comuniste s-au bucurat de interesul lui Mircea Eliade, care și intenționa să prefăcească cartea *Mourir à l'ombre des Carpathes*. N-a mai apucat să-și traducă în fapt gândul fiindcă a decedat cu un an înainte de apariția cărții. Stau însă mărturie a interesului său pentru studiile Ioanei Andreescu însemnările sale din jurnal. Astfel, la 15 iunie 1979 nota: „Ce-mi spune Ioana

Miereanu, după o lună petrecută la parinii ei, într-un sat din Gorj: magia se practică tot mai mult, i e luată în serios, nu numai de «cei care merg la biserică», dar mai ales de «funcionarii socialiti». Ce interesant subiect de cercetare: magia într-un stat socialist!». O altă însemnare, de data aceasta mai lungă, la 6 iulie 1984, pe care o reproducem integral: „Am tot amnat să însemn ce-mi spunea Ioana Miereanu, acum cteva sptamni, despre concepia vieii de după moarte pe care a descoperit-o de curnd în satul parinilor ei, în judeul Gorj. De cpiva ani, Ioana petrece parte din vară în acea regiune, nregistrnd cntece, versuri i credine, mai ales cele în legătură cu vrăjitoria i moartea. mi închipuiam că, după patruzeci de ani de «socialism», credina în puterea vrăjilor, ca i toate celelalte «superstiqii», au dispărut. Mă nelam; cel puin în regiunea pe care a cercetat-o Ioana, ritualurile i concepiile magiei sunt mai actuale dect oricnd. M-a interesat în primul rnd creativitatea folclorului magico-religios. Nu se repetă pur i simplu riturile, credinele în vigoare acum cincizeci-aizeci de ani, aa cum le-am cunoscut în copilăria i tinereea mea. Se articulează, bunăoară, o nouă mitologie a morii i un nou sistem al riturilor funerare, greu de închipuit cu o jumătate de secol în urmă. Nu mai e vorba de slujbele i pomenile făcute pentru linitea sufletelor celor «pe care i-a chemat Dumnezeu» (cum se spunea pe vremuri). Oamenii cer preotului (contra plată, în bani sau în bunuri) să celebreze anumite slujbe i să rostească rugăciuni pentru propria lor «situaie» post-mortem. Anume: nu numai linitirea sufletului, ci confortul lui în lumea de dincolo. Fiecare se silete să-i facă, acolo, o casă a lui. O «cldete» pe etape: primele slujbe i pomeni pentru ziduri, apoi altele pentru ferestre, pentru podul casei, pentru pat i mobile (specificnd numărul scaunelor etc.). Oamenii i proiectează, în chip magic, locuina adevărată (adică *proprietatea* lor) n existena de care se vor bucura după moarte ... Am îndemnat-o pe Ioana să redacteze i să publice ct mai repede această nouă mitologie a morii. Este, oricum am fi dispui s-o judecăm, o nouă creaie spirituală a poporului”.

Alte mărturii ale preuirii lui Mircea Eliade pentru Ioana Andreescu (Miereanu după numele soului său, compozitorul i muzicologul, stabilit i el la Paris, înaintea ei). La 25 octombrie 1985, în Amfiteatrul Quinet al Sorbonei, Ioana Andreescu i Mihaela Bacou au susinut comunicarea *Visions populaires des mondes de L'au-della dans la Roumanie actuelle*. La discuii, Andrei Pandrea a negat aseriunile celor două. n replică, Mircea Eliade a vorbit, timp de o jumătate de or, aprnd opinia celor două, în sensul că este vorba realmente de o nouă creaie spirituală a poporului român, care, timp de două milenii, n-a încetat să inoveze. n acelai an, cnd Ioana Andreescu inteniona să se înscrie la un concurs pentru un post de cercettor, Mircea Eliade i-a dat, la 2 octombrie 1985, urmtoarea recomandare: „Ioana Andreescu-Miereanu,

ethnologue de formation et écrivaine de talent, dont les recherches et les publications portées sur les comportements et croyances archaïques dans leurs expressions contemporaines, donc leur pérennité et leur actualité, possède de surcroît l'immense avantage de pouvoir accéder à des sources directes dans tout le sud-ouest européen. Un tel terrain et une telle recherche mériteraient d'être encouragés et de bénéficier de la plus grande attention. Mircea Eliade, professeur à l'Université de Chicago". Pe cartea sa *Nouăzeci de trandafiri* (Ethos, Ioan Cușa – Paris, 1980), Mircea Eliade i-a făcut următoarea dedicație: „Pentru Ioana, o poveste contemporană – deci, fantastică – cu prietenia lui Mircea Eliade, Paris, 10 nov. 1985”.

Apreciind-o, cum s-a văzut, ca o bună cunoscătoare a magiei, îi solicită colaborarea la *The Encyclopedia of Religion*, cu articolul *Magic in Eastern Europe*, care a apărut în volumul al nouălea (Macmillan Publishing Company, New York, Collier Macmillan Publishers, London, 1988, pp. 101-104).

Familia Ioana și Costin Miereanu a vădit permanent un mare respect pentru familia Mircea Eliade. Acesta și-a notat în jurnal că, plecând la Chicago pe 2 octombrie 1979, sunt conduși la aeroport de soții Miereanu. După trecerea la cele veșnice a savantului, Ioana s-a aflat de multe ori lângă Christinel Eliade, atât la Chicago, cât și la Paris. A se vedea, în acest sens, *Jurnalul* Monicăi Lovinescu pe anii 1986 și 1987.

Jordan Datcu